

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 5.11.2015

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 27/2015 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetussa laissa (419/2011, jäljempänä metsätietolaki) säädetään metsäkeskukselle kuuluvien julkisten hallintotehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietoja sisältävien metsätietojen käsittelystä. Tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, ellei metsätietolaissa toisin säädetä. Metsätietolaissa säädetään tietojärjestelmän käyttötarkoituksesta, tietosisällöistä, tietojen käytöstä ja luovuttamisesta sivullisille sekä tietojen säilyttämisestä ja poistamisesta. Metsätietojärjestelmään liittyvä rekisterinpito on metsäkeskuksen julkinen hallintotehtävä.

Ehdotetut kaksi uutta säännöstä

Metsätietolain 8 §:n mukaan tietojärjestelmän julkisia tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla viranomaisille tai viranomaistehtäviä hoitaville tahoille laissa säädettyä tehtävää tai velvoitetta varten. Vuonna 2012 metsätietolain 8 §:ään lisättiin uusi 2 momentti, jonka mukaan maanomistajan suostumuksella teknisen käyttöyhteyden avaaminen on mahdollista metsätalouteen liittyvää kaupallista tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Metsälakia (1093/1996) muutettiin vuonna 2013 (laki 1085/2013). Tällöin eduskunnan talousvaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittivät huomiota uuden sääntelyn soveltamisen mahdollisiin vaikutuksiin metsän käyttöön vakuutena. Kumpikin valiokunta viittasi rahoituslaitosten näkemykseen, jonka mukaan järeys- ja ikäkriteerien poistaminen metsälaista saattaa heikentää metsäomaisuuden vakuusarvoa. Sitten Finanssialan Keskusliitto ja OP ryhmä ovat kumpikin esittäneet, että luottolaitoksille tarpeellisia metsätietojärjestelmän tietoja pitäisi voida luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla ilman maanomistajan suostumusta silloin, kun on kyse luottoriskien hallinnan kannalta tarpeellisista tiedoista. Edellä olevaan liittyen metsätietolakia

ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei suostumusta edellytettäisi, jos tiedot luovutetaan luoton myöntämistä tai valvontaa varten. Esitys parantaa luottolaitosten mahdollisuuksia arvioida ja seurata metsäomaisuuden vakuusarvoa. Esitetyn muutoksen arvioidaan samalla parantavan metsänomistajan rahoitusasemaa ja siten helpottavan metsäomaisuuteen kohdistuvien investointien tekemistä, kuten lisämaan hankintaa ja metsänparannustöiden toteuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö kartoitti keväällä 2015 lainsäädännöllisiä mahdollisuuksia keventää maa-, kala-, elintarvike- ja metsätalouden toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa (MMM tiedote 14.4.2015, <http://www.mmm.fi/fi/index/ministerio/tiedotteet/tiedotearkisto.html>). Teknisen käyttöyhteyden avaaminen pankeille on yksi esimerkki kartoitetuista sääntelynpurkuhankkeista. Luottolaitosten osalta sääntelyä keventää se, ettei niiden tarvitse hankkia erillistä suostumusta saadakseen metsätietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Metsätietolakiin ehdotetaan lisättäväksi luovutettujen tietojen käyttöä koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan metsätietojärjestelmästä luovutettuja tietoja saisi käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Tämä vaatimus koskee henkilötietojen luovutuksia jo tälläkin hetkellä henkilötietolain perusteella (käyttötarkoitussidonnaisuus). Lisäksi säädettäisiin, että tietoja saisi luovuttaa edelleen tai muuten antaa sivulliselle vain, jos siitä on säädetty laissa tai jos metsäkeskus on tietojen luovuttamista koskevassa päätöksessään antanut siihen nimenomaisen luvan.

Hallitusohjelma ja kärkihankkeet

Hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti: ”Luodaan avoimella datalla ja tietovarantojen paremmalla hyödyntämisellä edellytyksiä uusille liiketoimintaideoille.”

Hallituksen kärkihankkeita koskevassa toimintasuunnitelmassa (Hallituksen julkaisusarja 13/2015) todetaan seuraavaa: ”Tehostetaan metsävaratietojen hyödyntämistä ja kehitetään metsänomistajille ja toimijoille suunnattuja sähköisiä palveluita” (= osa toimenpiteestä ”Lisätään puun tarjontaa ja monipuolistetaan käyttöä”). Samoin hankkeen aikataulu- ja vaiheistuskuvauksessa todetaan seuraavasti: ”Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muutos voimaan 1/2017.”

Metsävaratietojen parempaa hyödyntämistä koskevaa säädöshanketta ei vielä ole asetettu eikä siihen liittyviä oikeudellisia näkökohtia vielä kokonaisuudessaan selvitetty eikä sen vuoksi sen tarkempi sisältö ole vielä selvillä. Vireillä oleva esitys on tietojen avaamisen osalta suppea, mutta

tarkoituksena on tehdä eduskunnalle hallituksen esitys viimeistään syksyllä 2016. Esitys koskisi laajemmin tietojen avaamista.

Tietojärjestelmämuutokset

Tarkoituksena on, että metsäkeskuksen nykyiseen sähköiseen Metsään.fi-palveluun lisättäisiin toiminnallisuus, jolla palvelun kautta on haettavissa kaikki metsäkeskuksen metsävaratietokannassa olevat metsänkäyttöilmoitukset. Tämä toiminnallisuus laajennettaisiin pankkien käyttöön, jolloin pankki voi hakea omien asiakkaidensa kiinteistöihin kohdistuvia metsänkäyttöilmoituksia. Tätä varten Metsään.fi-palvelussa tulisi olla luettelo pantatuista kiinteistöistä. Lisäominaisuutena on mahdollista toteuttaa ns. vahtipalveluominaisuus. Tällöin pankki saa ilmoituksen sähköpostitse uusista metsänkäyttöilmoituksista, jotka kohdistuvat pantatulle kiinteistölle. Ehdotetun säännöksen nojalla luottolaitokset saisivat oikeuden katsoa metsävaratietoja laajemminkin edellyttäen, että se on tarpeen luoton myöntämisessä ja valvonnassa.

Alustava arvio edellä mainitun ns. vahtipalveluominaisuuden toteuttamisesta on 60 000 euroa. Mainittu ominaisuus toteutettaisiin nykyisten metsätietojärjestelmän käyttöön osoitettujen määrärahojen puitteissa. Tietojenluovutuksen maksuista säädettäisiin erikseen valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla.

Perustuslaki

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia mukaan lukien henkilötietojen luovutettavuus. Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 54/2010 vp). Ehdotetut kaksi uutta säännöstä liittyvät henkilötietojen luovuttamiseen.

Saadut lausunnot

Pääosa lausunnonantajista joko kannatti esitettyjä muutoksia tai ei pitänyt esitettyjä muutoksia ongelmallisena. Oikeusministeriöllä ja tietosuojavaltuutetulla ei ollut huomauttamista esitettyihin muutoksiin.